

Hembygden

i Medelpad & Ångermanland

nr. 2-3 2016

Tema: DESTINATION HEMBYGD

INNEHÅLL

Jenny Samuelsson ny läns museichef	4	Slättergille i Örnsköldsvik	27
DESTINATION HEMBYGD Utställning och hembygdsföreningar på Murberget	5-12	PRESENTATION 1 Resele hembygdsförening.....	28-29
Rid i natt! Budkavlens väg genom Ångermanland ...	13-14	PRESENTATION 2 Facebook och hembygdsgården i Haverö.	30-32
Höstmöte. Inbjudan och program	15	Lars Strandberg in memoriam	33
Kam i Nesom	16-17	Bokanmälningar	34
HEMBYGDSHELG PÅ SKANSEN	18-25		

Foto: Tommy Thelin

OM HÖSTEN

Om hösten sveper
floddimman bergets sluttning
i sitt flor.

Den branta toppen glänsar -
fritt svävande i det blå.

Kiyowara no Fukayabu

*Kiyowara no Fukayabu var hög stadsäm-
betsman på 900-talet och en av sin tids mest
bekanta diktare. Dikten är hämtat ur antologin
"Körsbärsblom", hundra japanska kortdikter i
svensk tolkning av Per Erik Wahlund, som gavs
ut av FIB:s Lyrikklubb 1961.*

Hembygden

i Medelpad & Ångermanland

Redaktör och ansvarig utgivare:
Anders Sällvin
Tel. 070-66 21 500
anders.sallvin@hotmail.com

Hembygden i Medelpad & Ångermanland utges
av Medelpads och Ångermanlands Hembygdsför-
bund i 4 nummer årligen. Distribueras gratis i 10
ex. till samtliga hembygdsföreningar anslutna till
förbunden.

Prenumeration 150,-/år, insättes på BG 687-6163.
Ange "Prenumeration Hembygden" samt ditt
namn och din adress.

Lösnummer 40,- kan beställas av
Anders Sällvin: 070-66 21 500

Redaktionskommitté
Margareta Bergvall
margareta.bergvall@murberget.se
Tel. 076-766 38 95

Margareta Johansson
margareta@vaxtfoto.se
Tel. 070-263 38 50

Anders Sällvin
anders.sallvin@hotmail.com
Tel. 070-66 21 500

Tommy Thelin
tommy@natrahembygd.se
Tel. 070-205 73 55

Per-Olof Engdahl
per-olof.engdahl@telia.com
Tel. 070-224 28 47

ISSN 1100-0554

Form & tryck: Accidens, Sundsvall.

Besök våra hemsidor
www.hembygd.se/medelpad
www.hembygd.se/angermanland

Omslagsbild:
Ove Johansson, Hembygdens helg på Skansen.
Foto: Samed Kaj

Kommande nummer:
Tema: Julnummer

Ledare

På försommaren beslöt vi i redaktionskommittén att lägga våra krafter på att göra ett fullmatat dubbelnummer kring firandet av Hembygdens år lokalt, regionalt och centralt. Därför blev det inte något nummer av "HembYgden" i juni. Vi hoppas att denna utökade tidning ska kompensera er för detta.

Så här i slutet av sommaren kan man verkligen utropa – vilket firande! Hembygdsrörelsen har klivit fram och visat upp sig i all sin mångfald och kraft. Det började redan 5 juni med invigningen av vår och Murbergets stora utställning "Destination Hembygd". I läns museets stora utställningshall visade länets hembygdsföreningar upp sig, se separat artikel. Utställningen följdes upp under sommaren genom att en rad hembygdsföreningar medverkade på friluftsmuseet.

På Murberget visades för första gången utanför Stockholm två vikingatida silverskatter, Stigeskatten från Medelpad och Djupedskatten från Styrnäs i Ångermanland. Museets guidning gav spännande inblickar i bakgrunden till skatterna och det samhälle som resulterade i dem.

Under sommaren har hembygdsföreningarna runt om i länet lyft fram och på olika sätt manifesterat, att hembygdsrörelsen trots sina 100 år är en rörelse att räkna med i framtiden. Flera exempel på detta återfinns också i detta nummer.

Vi krönte sommaren med "Hembygdens helg" på Skansen i Stockholm. Här lyftes skogens och hantverkets betydelse i vår lokala historia och vår samtid och framtid fram. Vår främsta målgrupp var barn och unga och med oss i vår skildring av detta hade vi 30 unga blivande hembygdsambassadörer. Ett utförligt reportage finns naturligtvis med i tidningen.

Genom Hembygdens år har vi i hembygdsrörelsen i Västernorrland visat på kraften i arbetet med att värna det lokala kulturarvet och föra rörelsen vidare mot framtiden. Som avslutning för denna ledare kommer nu det upprop för Hembygdens år som har gått runt i Sveriges under året:

"Hembygdsrörelsen finns över hela landet. Hos oss finns stoltheten och glädjen att få leva i ett land befriat från krig och präglad av humanism och demokratiska traditioner. Hos oss finns också minnen från ett förflutet med stora sociala klyftor och umbäranden som fick många att emigrera.

Hundratusentals människor som flytt från förföljelse och krig finns nu i Sverige. Vi uppmanar alla goda krafter att bjuda till för att välkomna dessa människor, inte minst barn och unga, och hjälpa dem att

Foto: Margareta Bergvall

Margareta Johansson (MHF) och Lena Landin (ÅHF), som har jobbat stenhårt med jubileet, utställningen, Skansen och allt annat!

knyta an till sin nya hembygd. Kulturarvet delas av alla. Föreningslivet ger gemenskap och tillhörighet i lokalsamhället".

Nästa år är det 175 år sedan folkskolestadgan stipulerade, att alla barn hade rätt till skolutbildning. Detta viktiga beslut lyfter vi i hembygdsrörelsen fram genom att öppna våra hembygdsgrändar för skolorna. Många av oss har intressanta skolmiljöer och skolminnen att bygga verksamhet kring.

Nästa nummer är julnumret och då vill vi lyfta fram minnen om jular och julfirande.

Margareta Johansson
ordf. Medelpads hembygdsförbund

Lena Landin
ordf. Ångermanlands hembygdsförbund

Foto: Tommy Thelin

Jenny Samuelsson

Hela länet är vårt centrum

Jenny Samuelsson började som läns museets nya chef för två veckor sedan och har redan avklarat en flytt från Luleå och att installera fyra barn i nya skolor. Hon verkar ändå ha hunnit landa både i länet, Härnösand och på Murberget. Hon trivs och tycker att här finns en fantastisk historia och märker att kultur och utveckling är viktiga fokusfrågor här. Familjen har också ett fritidshus i Ångermanland så här fanns redan en anknytning.

Jennys förra jobb var som chef för universitetsbiblioteket i Luleå. Hon har disputerat på en avhandling som heter "På väg från Ingenstans. Kunskapsorganisation av feministisk forskning". Att klassificera böcker och museiföremål har många likheter och ämnesord och klassifikationer säger mycket om sin samtid. Museer och bibliotek brottas båda med att organisera hur och vad man ska bevara och att urvalet får konsekvenser för framtiden.

Jenny vill bygga vidare på de ledord som redan finns, men har också idéer om framtiden, till exempel att vi behöver nå nya användargrupper, de som inom biblioteksvärlden kallas icke-användarna. I museet

hoppas hon kunna bygga en välfungerande organisation och verksamhet. Mycket av verksamheten fungerar och är ständigt på rull, men hon hoppas kunna involvera hela personalen på en strategisk nivå och på sikt stärka affärs- och uppdragsverksamhet, t.ex. butik, café, konferens.

Att synas och verka i hela länet är viktigt, tycker Jenny. Det är lätt att satsa där museibygnad och friluftsmuseum ligger och ha sin norm där. Men desto viktigare att skifta fokus och ändra arbetssätt för att nå ut till fler på andra orter i länet. Eller varför inte i världen? Med digitala tillvägagångssätt är mycket möjligt!

Avslutningsvis pratar vi om Hembygdens år och 100-årsjubileet som fortfarande pågår och samarbetet med alla hembygdsföreningar och Västernorrlands Hembygdsråd. Hon ser en enorm potential i det här årets samarbeten och att alla har gått ihop och jobbat för gemensamma mål och vill gärna finnas med i fortsatta diskussioner.

Margareta Bergvall

DESTINATION HEMBYGD

Hamnmagasinet i Nyländ där vi lånade fotografier av kung Choulalongkorn

Foto: Margareta Bergvall

Under ett helt år har vi arbetat med planeringen och förberedelserna av utställningen DESTINATION HEMBYGD. Sommaren 2015 besöktes alla hembygdsgrändar i länet, tankarna på vilka föremål som vi skulle låna fanns med hela tiden. Vi har försökt att sätta samman föremål och berättelser som speglar hembygdens mångfald och olika uttryck. Det har varit ett fantastiskt roligt arbete! Så många människor vi har träffat, så många platser vi har sett och så otroligt många intressanta föremål vi har fått se. Tycker mig ha hört under åren kommentarer med en illa dold fnysning, att det är ju samma grejer över allt och på hembygdsgrändarna finns det hundratals spinnrockar, mjölktråg och annat, det är väl inget att se! Hur fel är inte den attityden, men utan intresse blir också det mesta i världen ointressant.

Ge er tid att se människorna bakom föremålet, handskickligheten, näringarna och föreställningsvärlden, antingen ni kommer för att se utställningen DESTINATION HEMBYGD som stänger 30 oktober, eller när ni besöker en hembygdsgränd!

Nya människor nya platser

"Patriotism hänför sig till kärlek och lojalitet med en plats, en hembygd, med respekt för den andre. Medan nationalismens ideal är överlägsenhet och strävan efter maktövertagande." George Orwell

Idag förändras samhället - så som det alltid har gjort. Folkomflyttningar i världen och här hemma innebär att nya människor bosätter sig på gamla platser. Kulturarvet skapas ständigt allteftersom tiden rullar på. Nya medskapare tillkommer och alla har sin egen relation till platsen. Vi ser olika saker och vi gör avtryck på vårt eget sätt, skapar nya relationer och lär känna de som bott på platsen tidigare. Att generöst dela med sig av "sin plats på jorden" och att vara nyfiken på allt nytt, kan göra skillnad för en plats, en bygd, om den ska fortleva in i framtiden. Varje sak i utställningen representerar en eller flera platser.

I tid och rum

Klockorna tickar och går, tiden forsar obevekligt fram. Vi människor lever med tidens skiftningar: dag och natt, årstider och förändringar i naturen. Kyrkklockor och vällingklockor, signalerade helgsmål och

matraster. För några hundra år sedan gjorde de nymodiga vägguren och golvuren tidens gång närvarande i hemmen. Vi mäter tiden alltmer exakt och tidsmätning påverkar alltmer våra liv. Varje förflyttning sker i tid och rum. Med skidor, slädar, hjonkorgar och cyklar.

Foto: Margareta Bergvall

Mikael Kühne och medhjälpare som hämtade den tunga kappsläden från Ådalsbyn i Sollefteå. Mikael gjorde också en rengöring av släden och fixerade flagnande färg

Historia – en mosaik av minnen

Här finns fragment, fysiska föremål från en tid av närmare 5000 år. De valda föremålen speglar länets historia med hjälp av hembygdsföreningarnas samlingar. Det fysiska lokala kulturarvet ligger annars hemma hos folk, på hembygdsgårdarna och på museerna. Allra flest föremål, 90 000 st, finns samlade på hembygdsgårdarna i Ångermanland och Medelpad. Där finns också 400 byggnader som oftast flyttats till hembygdsgården. Husen har plockats ner stock för stock, timrats upp och inretts på hembygdsområdet. Det som först var en räddningsaktion är i dag ett förvaltande av föremål och byggnader. Det kokas mycket kaffe och säljs många lotter för att kunna hålla alla hus i stånd.

Människan bakom föremålet

Många ideella krafter har arbetat hundratusentals timmar för att rädda kulturarven från förgängelsen. De lokala samlingarna är imponerande på många sätt. De är mångfacetterade, och speglar bygdens särart och ekonomi. Det finns alltid en människa en gård, en by och en kulturmiljö bakom föremålen. Vi kan ana hårt arbetande människor, livskonstnärer, fattiga, rika, gårdsägande bönder, egendomslösa, fattighjon och "kluriga gubbar" av båda könen, bakom föremålens tillblivelse och användningstid.

I hembygdsgårdarna träder också fattiga och sjuka människor fram. Vi ser hjonkorgarna (rotekorgar) som orkeslösa människor fraktades i när de skulle flyttas från en gård till en annan. Att ansvara för fattiga låg på socknens ansvar och en särskild ordning fanns för hur länge de skulle stanna på varje gård. Socknen tog ansvar för skolundervisningen, på sockenstämmor och bystämmor kunde man komma överens i gemensamma frågor.

Länkarna bakåt

Genom mänsklighetens historia har historien om det som varit förmedlats på många sätt. Myter, berättelser, kungalängder. Saker har en inbyggd historia och kan också förmedla minnet av en person eller händelser. När industritillverkade möbler och bruksföremål, prydnadsaker och kläder överflödade marknaden blev mycket av det gamla onödigt i den då moderna livsstilen.

I efterdyningarna av att Sverige förlorade Finland, bildades Götiska förbundet 1811. Under 1800-talet växer föreningar fram för kartläggning och bevarande av fornlämningar och fornsaker. Medelpads Fornminnesförening bildades 1906 av kulturpersonligheter i Sundsvall. Samma år hedrades Pelle Edholm, "fornforskare" från Bjärträ (som hade endast 56 dagars folkskola) med Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademins silvermedalj för sitt förtjänstfulla insamlande av stenåldersföremål och berättelser i Ångermanland.

Hembygdsrörelsen

Intresset för hembygden tog fart under 1900 talets början. Samhället var sedan länge präglad av industrialismen. Nu var det stora förändringar. Det man vuxit upp med var på väg bort, det gamla höll på att försvinna och en känsla av nostalgi växte fram. Att bevara det som varit, till eftervärlden och till framtiden, behövdes i förändringarnas tid. Nu bildades hembygdsmuseer och läns museer, frammanade av tidskänslan. Sveriges hembygdsförbund bildades 1916.

Hembygdsrörelsens framväxt löper parallellt med att folkrörelserna i Sverige fick en allt starkare ställning. Den första hembygdsföreningen i Ångermanland bildades 1917 av folkskolläraren Sten Berglund

i Forsed, Inspirerade av kurserna för lärare på Murberget, undervisade folkskollärarna i det obligatoriska ämnet Hembygdskunskap. Emil Löfgren bildade Njurunda hembygdsförening och aktiva lärare fanns bl. a. i Resele, Junsele, Ådalsliden och Torp.

Hembygdsundervisning

När Norge blev självständigt 1905, väcktes åter patriotiska känslor. Theodor Hellman arrangerade den första stora hembygdskursen i Härnösand 1907. Förhoppningar fanns om en lärarhögskola för hembygdskunskap och hembygdsundervisning. Föreningen för norrländsk hembygdskunskap bildades i Härnösand 1909 med syfte att samla och vetenskapligt bearbeta kulturhistoriskt material.

Murberget kom att bli ett nav som hade stor betydelse för hembygdsundervisningen i skolorna och att hembygdsföreningar växte fram. Theodor Hellman tog initiativ till att Norrlands kulturhistoriska friluftsmuseum, nuvarande Murberget, tillkom 1913. Hans tanke var att på så sätt få undervisningsmaterial till sina kurser.

Många och olika människor

I Ångermanland och Medelpad har det talats tre språk. Svenska, samiska och finska. Det finska språket kom

in med migranter från den östra rikshalvan i slutet av 1500-talet och under 1600-talet. De bosatte sig i skogsbygder där de tog upp svedjebordbruk. Samer och svenskar har levt sida vid sida sedan urminnes tider, långt innan det fanns ett land som heter Sverige. I Anundsjö i Ångermanland levde skogssamer till 1886. Samiska familjer har också levt vid kusten och livnärt sig av fiske. Än idag har samebyarna i södra Västerbotten och norra Jämtland sitt vinterbete för renarna i socknarna vid kusten. Flyttningsslederna, gick via älvdalarna. Noerhtenaestie, Västernorrlands Sameförening, bildades 1977.

Välkommen

Hembygdsrörelsen är en öppen, opolitisk, ickekonfessionell rörelse där alla arbetar ideellt. I Västernorrland är det 14 000 medlemmar och i hela Sverige 450 000 medlemmar. Vi välkomnar alla nyfikna personer som vill lära känna en ny plats och nya människor!

Nya krafter behövs och alla kan göra en insats. Det underlättar när man vill känna sig hemmastadd på en plats, att känna sig delaktig i historien och att vara medskapande i utvecklingen av en dynamisk bygd och framtid.

Margareta Bergvall

Snickar-Deas träfigurer från Junsele hembygdsförening

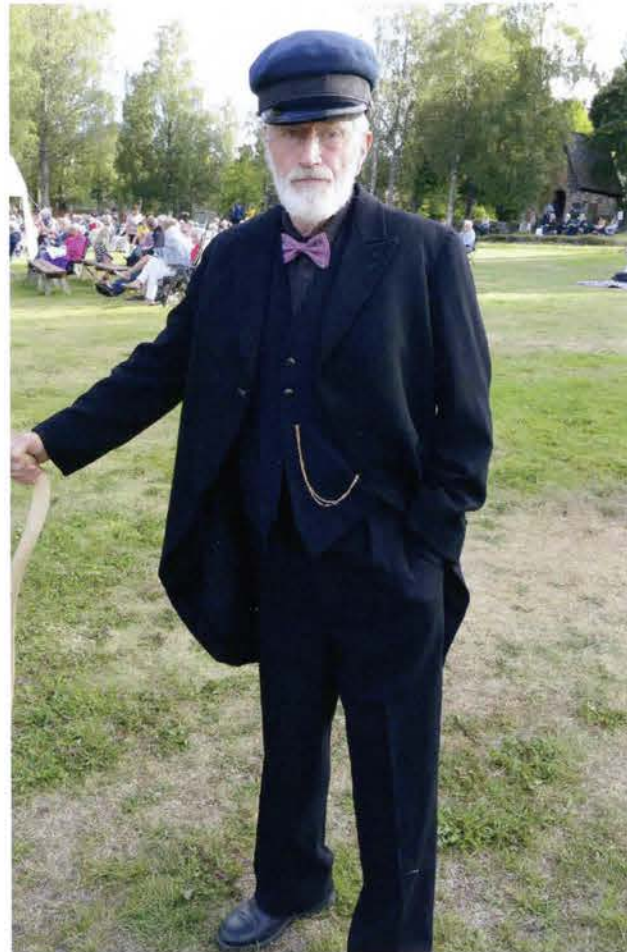
Hembygdspåringar med destination Murbergets friluftsmuseum

Under sommaren 2016 satte hembygdspåringarna också sin prägel på friluftsmuseet på Murberget. Hälften av alla påringar, 31 stycken, bokade en dag eller två och reste med pick och pack till Härnösand. De bidrog med ett omfattande program (se artikel om Ljustorps hembygdspåringars deltagande).

Besökarna på Murberget fick ta del av marknadsstånd med försäljning av böcker, hantverk, tunnbröd, getost och grönsaker, smide, lyssna till intressanta föreläsningar, musikunderhållning, spelmansmusik, skådespel, husförhör, gudstjänst och mycket annat. Påringarna satte liv på friluftsmuseet!

De som deltog var: Alnö, Anundsjö, Björna, Borgsjö, Dahl, Edsbygdens byalag, Edsele, Gideå, Grundunda, Gudmundrå, Haverö, Helgum, Ljustorp, Långsele-Graninge, Medelpads fornminnespåring, Njurunda, Nora, Nätra, Ramsle, Resele, Selånger, Skeppsmalms fiskemuseum, Skorped, Sollefteå, Stöde, Styrnäs, Torp, Trehörningsjö, Ullånger, Vibyggerå, Viksjö, Ytterlännäs och Ångermanlands Gille. Sommaren avslutades med en nätverksträff för Nordic Pilgrim Sankt Olav. En lördag i augusti stod också Medelpads hembygdspåring och Ångermanlands hembygdspåring för aktiviteter vid fäboden, en generalrepetition för Hembygdens Helg på Skansen.

Stort TACK till alla deltagande påringar, vars resor betalades av de respektive påringarna. Stort tack också till dem! Här nedan några bilder från aktiviteter på Murberget:

Sven-Erik Landin gestaltar författaren Olof Högberg (född i Högsjö) på Allsången

Foto: Lena Landin

Viksjö spelmanslag spelar på Viksjödagen och Vendelas kalas 11 juli

Foto: Lena Landin

Sundelinarna, Resele spelmanslag

Foto: Lena Landin

Ramsle hembygdspåring

Foto: Lena Landin

Haverö hembygdspåring

Foto: Margareta Bergvall

Nora hembygdspåring

Foto: Lena Landin

Hanna Lindström (till vänster) visar och berättar om Reseleladdan

Foto: Margareta Bergvall

Ljustorps hembygdsväring

I Läns museets stora sommarsatsning "Destination hembygd" hade Ljustorps hembygdsväring arbetat efter temat "Trolldom och folkmedicin" och hade lämnat över sådana föremål till utställningen, som t ex Deldens "läkarkista", tillsammans med text och ljudinspelningar via QR-kod och besökarens mobil. Utöver detta lyfte fram Ljustorps tingslags domböcker som digitaliserats, indexerats och publicerats på föreningens hemsida.

Varje hembygdsväring fick dessutom en egen dag för att visa upp sig. Lördag den 2 juli var det Ljustorpsdagen på Läns museet och det kan bara beskrivas som publiksuccé. Museipersonalen berättade att det var den största publiktillströmningen hittills under sommaren. Även om inte alla kom för att besöka Ljustorpsdagen var det ändå 40 personer som åhörde föredragen.

Programmet var omfattande och såg ut enligt nedan.

Entréhallen kl. 12.00–15.00

"Vandring på kulturstigar i Ljustorp": Möt stigfinnaren Elisabeth Nilsson.

"Vem bodde var på torpen i Ljustorp": Inger Andersson och Ulla-Britt Ulander redde ut platserna.

"Vad står i de äldre domböckerna" för Ljustorps tingslag (Ljustorp, Hässjö och Tynderö). Forskaren Gunnar Berglund svarar på frågor om dina förfäder. En presentation kom senare att infogas i utställningen "Destination hembygd". Den kan ses här Not 1

Utställning: Linnélärjungen Per Löfling från Ljustorp till Venezuela

Försäljning av Ljustorps hembygdsväringens skrifter.

Hörsalen kl. 13.00

"Per Löflings liv: från Ljustorp till spanske kungens utsände i Venezuela". Solveig Nordin Zamano berättar om Pers liv som Linnés favoritlärjunge. Olof Ulander berättar om Pers rötter i Ljustorp. Se även Not 2

Hörsalen kl. 14.00

"Bredsjö-Ante och hans nära 2000 ättlingar".

Olof Ulander berättar om den finska invandringen i Ljustorp. Se även Not 3. Annika Lindqvist berättar om

Solveig Nordin Zamano som forskat om linnélärjungen Per Löfling. Han hade sina rötter i Ljustorp

Foto: Olof Ulander

sin forskning kring Bredsjö-Antes ättlingar. (På en direkt fråga till publiken visade det sig att ca 25 % var ättlingar till Bredsjö-Ante.)

Annika Lindqvist presenterade på en utställningsskärm en del av Bredsjö-Antes efterkommande. Annika berättade under sin presentation av Bredsjö-Antes efterkommande att de var nu uppe i ca 9 000 dokumenterade personer. Frågorna från publiken om enskilda personer kunde Annika snabbt svara på med hjälp av sin dator och ibland utan dator. En imponerande forsknings och dokumentations insats.

Ljustorps hembygdsväring hade tre utställningsbord i museets entréhall.

Elisabeth Nilsson, Annika Lindqvist, Ulla-Britt Ulander och Inger Andersson fanns på plats bakom borden och de fick träffa många intresserade och fick också sälja en hel del häften, böcker och kartor.

Elisabeths arbete att dokumentera stigar och varje vecka under sommaren leda vandringar lockar många människor med olika intressen, natur, kultur, friluft och historiskt intresserade. Elisabeths bord var flitigt besökt under dagen. Mer information om stigarna finns på Not 4.

Besökarna var verkligen intresserade av ämnena och några kom från Gävle, Östersund och Umeå. Andra träffade gamla vänner som inte setts på många år. Personliga kontakter knöts mellan forskare som bara träffats på nätet tidigare.

En trivsamt träff i en trivsamt miljö en regnig dag i juli.

Olof Ulander

Not 1 <http://www.ulander.com/ljustorp/AktiviteteriLjustorp/2016/20160702/DombokenLSMb.pdf>

Not 2 <http://www.ulander.com/ljustorp/AktiviteteriLjustorp/2016/20160702/PehrLofling2a.pdf>

Not 3 [http://www.ulander.com/ljustorp/AktiviteteriLjustorp/2016/20160702/Finska invandringen till LjustorpA.pdf](http://www.ulander.com/ljustorp/AktiviteteriLjustorp/2016/20160702/Finska%20invandringen%20till%20LjustorpA.pdf)

Not 4 <http://www.upplevljustorp.se>

Noras dag på Murberget

Publikbild från En sockenstämma för 150 år sedan. Noradagen på Murberget

Foto: Lena Landin

Nora Hembygdsväring hade en fullspäckad dag på Murberget, torsdagen den 21 Juli. Mitt i högsommarmärmen anordnades en Nora-Marknad, med försäljning av nyslungad honung, med olika smaker från NoraHonung. Dessutom nyplockade bär, marmelad, saft mm från Östanö Skaffereri, hembakat bröd, tras-mattor mm från Hantverkstan, hemgjord senap, sylt o annat från Zidens, keramik från Nyadals keramik, Grönsaker och blommor från Sofina Trädgårdar.

Vi hade också försäljning av Nora-Almanacka och böcker, tex nytrycket av "Nora Sockenbok" av Nils Parkman.

En viktig aktivitet var visningen av spånhyvling och demonstration av tillverkning och spånläggning. Ramsta Takspån, Lennart & Anders Ramström var på plats och berättade om de olika momenten. PG Westman's veteranlastbil visades också för publiken.

Från stora scenen underhöll NoraTrion, blandat med Hans Öhman som berättade om Erik Daniels, och informerade om nya vandringsleden och om historien.

Sedan sattes spelet "En Sockenstämma i Nora för 150 år sedan" upp, i Ångermanlandsgården. Fullsatt! Spelet skrevs ursprungligen redan 1945 av Al-

lan Parkman, son till dåvarande kyrkoherden i Nora Oscar Parkman och hans hustru Ruth, grundarna av Nora Hbf. Spelet har sen dess uppförts nu o då genom åren, räknar vi rätt var det nu 16:e gången, naturligtvis med olika rollinnehavare.

Programmet fortsatte sedan i Ångermanlandsgården med att Tore Ramström berättade om Ryssarnas bränning i Härnösand och Nora. Även det drog fullt hus med många intresserade.

Sommarens utställning i stora hallen Murberget:

Från Nora lånades det ut följande: Golvklockan med världstidvisning, figurer som rörde sig med tiden, sol, måne mm tillverkad av klensmed Pehr Östman, sedermera Riksdagsman, från Ry i Nora, troligen tillverkad runt 1840-50-talet.

Ett Sadeltäck + ett sk huvudlag, rikt o vackert utsmückt.

Förutom sommarens stora utställning 'Silverskatten' finns i basutställningen delar (replika) av den funna silverskatten i Rossvik, Nora.

Ett trött men mycket nöjt Nora-gäng återvände hem på eftermiddagen - de som inte stannade o lyssnade på Ulrika Boden på Allsångs-kvällen. Detta gav mersmak, kanske kan bli liknande dagar kommande år?

Foto: Per-Åke Nordquist

Sockenstämman uppförd på Skogs hembygdsgård. De gav sammanlagt 3 föreställningar på olika platser

Budkavlens väg, Bjärträ – Skog – Nora – Nordingrå.

Söndag 19 juni, i samband med Gudstjänsten kom budkavlens till Skog från Bjärträ, där budskapet lästes upp vid kyrkkaffet. På måndag kvällen kördes den så ner till Nora, med veteranfordon, den kom i en Ford Junior, 1934 års modell, med 21 hästkrafter. Ägare o chaufför Hasse Nyholm, o Skogs ordf Lenart Kore'n m fruar överlämnade och läste upp bud-

kavlens budskap. Efter lite kaffe o bulle återvände de efter väl förrättat värv. På tisdagskvällen sände så Nora den vidare till Nordingrå med "cykelbud", dvs HögaKusten-cyklisterna, ett 10-tal tappra cyklister trampade med den till Nordingrå. Där bjöds de på fika, kaffe eller saft som släckte törsten.

Per-Åke Nordquist
ordf Nora Hbf.

Upprop för Hembygdens år

Hembygd rörelsen finns över hela landet. Hos oss finns stoltheten och glädjen att få leva i ett land befriat från krig och präglat av humanism och demokratiska traditioner. Hos oss finns också minnen från ett förlutet med stora sociala klyftor och umbäranden som fick många att emigrera.

Hundratusentals människor som flytt från förföljelse och krig finns nu i Sverige! Vi uppmanar alla goda krafter att bjuda till för att välkomna dessa människor, inte minst barn och unga, och hjälpa dem att knyta an till sin nya hembygd. Kulturarvet delas av alla. Föreningslivet ger gemenskap och tillhörighet i lokalsamhället

Rid i natt – Budkavle på väg Viktigt meddelande!

Så kunde det låta för några hundra år sedan om t.ex kungen var död, kriget brutit ut eller en farsot hotade landet. Ett viktigt budskap, som så snabbt som möjligt skulle nå folket. Idag har vi enklare sätt att meddela oss med varandra. Viktigt information haglar över oss via TV och internet.

Men nu gällde det Hembygdens År 2016 och ett annat budskap - nog så viktigt - att förankra i våra bygder! Ett budskap att läsas upp i samband med överlämnandet av Budkavlens.

I Ångermanland tog vi den här uppmaningen på allvar och samtliga medlemsföreningar har deltagit med större eller mindre engagemang och arrangemang.

Många kreativa påfund har setts i samband med växlingarna och de mesta har skett med stora åhörarmassor.

Starten gick den 5 juni i samband med invigningen av vår utställning på Murberget och då skrev både generalsekreteraren i SHF Jan Nordvall och t.f. museichefen Eva Carron under. Sedan började vandrigen

kommunvis i en på förhand uppgjord rutt och gensvaret har varit gott. En av vinsterna med arrangemanget har också varit att föreningarna har varit "tvingade" att samarbeta och nya kontakter knutits.

Budkavlens följde oss till Skansen med uppmärksamheten tyvärr inte särskilt där officiellt. Nu bevaras den på ÅHF:s kansli i Bollsta som ett minne från 2016.

Stort TACK alla ni som ställde upp o möjliggjorde budkavlens väg!

Lena Landin

Budkavlen på väg från Styrnäs till Bjärträ i fullt trav!

Budkavlen växlas från Styrnäs HBF av Fred Mellberg till Bjärträ HBF och Jörgen Carlström. Därefter utbröt tårkalas för de c:a 20 personerna som övervarade tillställningen!

HÖSTMÖTE

29 oktober 2016

I år bjuder Medelpads hembygdsförbund och Ångermanlands hembygdsförbund in till ett gemensamt höstmöte i samarbete med Murberget Länsmuseum Västernorrland. Musikunderhållning i foajén och bildspel i hörsalen från sommarens aktiviteter. Skicka gärna in bilder som vi kan lägga till i bildspelet!

- 9.00 Kaffe och mingel
- 9.30 Jenny Samuelsson, länsmuseumets nya chef hälsar välkommen till Murberget.
- 9.45 Margareta Johansson (Medelpads hembygdsförbund) och Lena Landin (Ångermanlands hembygdsförbund) sammanfattar Hembygdens år och allas våra insatser.
- 10.00 Vård av föremål, en introduktion. Hur mår våra föremål egentligen?
- 10.15 Björn Grankvist: Fotografier, fotonegativ och filmer. Hur rengör man, registrerar och förvarar man långsiktigt?
- 11.00 Mikael Kuhne: Läder, skinn, järn och trä. Hur rengör man föremålen på bästa sätt och hur ska de förvaras? Halva gruppen. Guidning i DESTINATION HEMBYGD. Margareta Bergvall, halva gruppen.
- 11.45 LUNCH (kostnad 110 kr, föranmälan behövs!)
- 12.30 Mikael Kuhne: Läder, skinn, järn och trä. Hur rengör man föremålen på bästa sätt och hur ska de förvaras? Halva gruppen. Guidning i DESTINATION HEMBYGD. Margareta Bergvall, halva gruppen. Utställningen stänger kl 16 dagen efter. Sista chansen att se!
- 13.15 Information om hur vi återlämnar föremålen. Möjlighet att boka dagar. Margareta Bergvall, Katarzyna Forsberg och Mikael Kuhne.
- 13.45 Mia Tejle informerar om Ideell Kulturallians (IKA) i Västernorrland.
- 14.15 Information om hur digitaliseringen fortgår och råd om hur man kan jobba. Karl-Ingvar Ångström.
- 14.30 Kommande år. Planering av jubileet Folkskolan 175 år. Möjlighet till samplanering med Länsmuseumets pedagoger.
- 15.00. Avslutning och kaffe.

Anmälan till lana.landin@ramvik.com och margareta@vaxtfoto.se Specialkost?
Frågor? Ring Lena Landin 072 5274031, Margareta Johansson 070 2633850 eller Margareta Bergvall 0611 88661.

VÄLKOMNA TILL MURBERGET!

”Kam i Nesom” på Nätra Hembygdsgårdens friluftsscen

Foto: Tommy Thelin

Bygdespelet ”Kam i Nesom” av Lennart Bernadotte

Lennart Bernadottes bygdespel *Kam i Nesom* skrevs speciellt till Nätra Hembygdsgårdens friluftsscen och vid urpremiären 1945 kom det 3011 besökare till hembygdsgården. Spelet bygger på en sägen om den rike och allsmäktige bonden Kam från byn Nesom (Nässjö) i Nätra. Det var sex år sedan det spelades senast och sista helgen i juli i år var det åter dags att knyta bekantskap med denne beryktade man.

Enligt sägnen så var Kam en mäktig man i Nätra och styrde och ställde med hårda nypor. Kristendomen hade gjort sitt antågande och det som idag är Nätra kyrkoruin var socknens kyrka. Den här juldagsmorgonen någon gång i mitten på 1300-talet var det prästen själv som hade ansvar för snöplogningen och från Nässjö kom den rike bonden Kam med sin silverskodda häst. Det bar sig inte bättre än att hästen tappade en sko i snön och Kam kunde inte hitta den. I raseri över detta, så stegade Kam in i kyrkan och högg ner och dräpte prästen framför altaret inför hela församlingen.

När han så stegade ut ur kyrkan och återvände hemåt så efterföljdes han och upphanns halvvägs hem. Efter att en tid ha suttit fängslad i kyrkan fram till sommaren, fick han sedan sitt straff genom att grävas ner till bröstet på just den plats där han blev upphunnen och

det dukades upp de läckraste rätter framför honom. Han fick dock endast några ärter att äta varje dag, så han fick sitt gruveliga straff och gick en långsam och plågsam död till mötes. Stället utmärktes med en stor tall som växte alldeles nära ett stenröse som ska ha lagts över Kams döda kropp.

Vad som är sanning eller saga i gamla sägner är ju inte alldeles lätta att veta, men det finns några saker som talar för att det finns en verklig bakgrund till sägnen om Kam. Vid ombyggnationer av vägen mellan Bjästa och Nässjö på tidigt 1900-tal, så påträffades ett röse som på den tiden inte kollades upp och idag finns tallen utmärkt som minnesmärke. - På en karta från 1698 kan man på delen över Nätra kyrka och prästbordsskogen med omnejd hitta att det finns angivet ”Tallen” på just det ställe där Kam skulle ha blivit upphunnen på Nässjöskogen, berättar Magnus Näs-

Foto: Tommy Thelin

Det kom mycket publik till årets två föreställningar vid den vackra spelplatsen intill Nätra Hembygdsgård.

lund med inlevelse. Att man skrivit ut ”Tallen” på en större tallmoskog torde innebära att det redan då var vederlagt att platsen och tallen hade en väsentlig betydelse och redan då var en minnestall.

Det sägs också att församlingen straffades för denna gärning och blev mässlös i fem år, liksom att en fjärdedel av socknen överfördes till Själevads socken. Hur det än är med den saken så kommer Kams gär-

mellanrum genom åren, men nu var det 6 år sedan förra gången. En delvis ny ensemble bestående av ett 40-tal personer, talroller och statister, har tillsammans under regissören Mahlin Hörnlunds ledning skapat en föreställning som till fullo uppskattades av publiken. Christer Wistén som Kam och Karin Magnusson som Kams dotter Ylva gör helt lysande och fantastiska tolkningar av sina rollkaraktärer och Mahlin

som regissör lyckades locka fram det bästa ur hela ensemblen som består av idel teateramatörer och även många som stod på scenen för allra första gången. Både lördagens och söndagens föreställningar drog nästan fullsatta åskådarläktare i strålende solsken. Söndagens hotande regn höll sig undan hela föreställningen, men asaguden Tor tog nog illa vid sig av spelets förveckling och innan alla hunnit lämna hembygdsgårdens tun så kunde hans åskmuller höras. Dagarna efter svepte dimman sagolikt och mystiskt över Nässjösjön och eftersom den kom från Kam-tallens håll, så får det väl förmodas att även Kams ande påverkats av årets bygdespel.

Foto: Tommy Thelin

Christer Wistén som Kam, Kaija Lundgren som Kams hustru Margareta, Tommy Thelin som bonden Oddh, Karin Magnusson som Ylva och Olof Wahlstedth som Styrbjörn i en dramatisk scen från årets *Kam i Nesom*.

Tommy Thelin

HEMBYGDSELG PÅ SKANSEN

Västernorrländska hembygdsvänner intog Skansen

När Sveriges Hembygd förbund bjöd in till Hembygdens helg på Skansen för att fira hembygdens första 100 år, så var Ångermanlands och Medelpads hembygd förbund välrepresenterade med 136 st hembygdsvänner som intog Skansen med portabel smedja, skogs- och hantverks-material och massor med surströmmingsburkar i bagaget.

Placeringen vid skogsarbetarkojen vid skogen och i backen nedanför Skogens hus kändes kanske först lite bakom för att locka besökarna, men det visade sig att tillströmningen till skogsområdet var stor och många hittade dit. Om det var beskrivningen i programbladet med skogstema, barnaktiviteter och kvinnornas hantverk som skapade intresset eller doften av surströmming som med vindens hjälp spreds mot Bollnästorget som lockade besökarna förtäljer inte historien, men när Ångermanlänningarna och Medelpadingarna samarbetar så kan det bli riktigt bra.

Besökarna som kom förbi Skogens hus kunde knappast undgå att det bjöds på surströmming och den som ville fick sig en rejält tilltaget smakprov med surströmming och hackad lök på en bit tunnbröd. – Det är gott och med god sälta, säger Göran Pallmar, som tillsammans med dottern Nancy på 3 månader är en av de många besökarna som stannar till och provar. Tummen upp gör också Aiva från Litauen som passar på att besöka Skansen under en konferens i Stockholm.

En som sticker ut bland det lite äldre gardet som hjälper till vi surströmmingsbordet är 15-åriga surströmmingsälskaren Oliver Hallberg som besöker

Västernorrländska hembygdsvänner på väg att inta Skansen.

Foto: Tommy Thelin

Skansen tillsammans med sin klass 8 i Lidens skola. En riktig surströmmingsambassadör som med inlevelse berättar om surströmmingens ädla plats i livet. Men det får bli en alldeles egen historia och återfinns på annan plats i detta nummer.

Smakprov var det även i skogsarbetarkojan där det bjöds på kolbullar. Utanför den stod Gunnar Höglund och berättade om skogshuggarlivet från förr och man kunde även prova på sågning med tvåmanssåg och se smederna från Grundsunda i verksamhet vid den portabla smedjan. Alldeles intill stugan var det full fart på andra typer av hantverk som bland annat idkades vid fäbodstugorna, där tovning av ull, Märta-Stinastickning, Anundsjösöm och smörkärning visades upp för intresserade besökare. När skogsarbetarkojan lämnades på söndag-em och materialet fraktats till de väntande bussarna, så kunde konstateras att det var en lyckad helg för Ångermanlänningar och Medelpadingar på Skansen, att dofterna från eldandet i stugan och surströmmingen började skingras för vindarna och att stigen förbi skogsarbetarkojan på Skansen nu är betydligt bredare.

Tommy Thelin

Kunglig glans på galej i Galejan

När hembygdens 100-årsfirande utlystes Hembygdens År och en kulmen i firandet var Hembygdens helg på Skansen 27-28 augusti. När man fyller 100 år så bör det ju celebreras ordentligt och det gjordes med hembygdensfesten En kväll i Folkparken på Galejan, där 615 hembygdsvänner från runt om i landet samlades för trevligt firande i den folkparksmiljö som finns på Skansen. Det blev dessutom ett firande med kunglig glans i och med att prinsparet Carl Philip och Sofia hedrade festen med sin närvaro och även själva deltog i programmet.

Festligheterna inleddes med ett högtidligt men ändå lättsamt program, där Stockholms spelmannslag inledde med ett par genuina spelmannslåtar innan Skansens chef John Brattmyr hälsade välkommen och detta gjorde han med stor tacksamhet över samarbetet med hembygdensrörelsen. Sveriges hembygd förbunds ordförande Birger Svanström fick sedan ordet och efter ett trevligt tal om hembygdensrörelsens historiska och nutida roll, så lämnade han plats på scenen för prins Carl Philip att hålla högtidstal. I sitt tal framhöll prins Carl Philip hembygdensrörelsens stora roll som kulturbärare, värnare av mångfalden och som utvecklare och förnyare av hembygderna runtom i landet.

Efter dessa uppskattande ord om hela hembygdensrörelsen blev det dags för Birger Svanström att kalla upp representanter för de tre hembygd föreningar som blev de första att utses som Årets hembygd förening. Prinsessan Sofia delade ut diplomerna och förutom äran så fick hembygd föreningarna Snötorp från Halland, Bureå från Västerbotten och Fagersta-Västanfors från Västmanland, även blomster och en prischeck på vardera 10.000 kr.

Det fullödiga programmet avslutades med folkmusik i modern och svängig tappning av Trio Törn och med dansgruppen Harlem Hotshots som bjöd på dansuppvärming med lindy hop och charleston, som båda var populära danser under hembygdensrörelsens första årtionden. Bland besökarna på En kväll i Folkparken var det även många hembygdsvänner från Ångermanland och Medelpad och vid borden där många av dessa efter programmet samlades för att avnjuta festmaten, så var det idel positiva tongångar om festkvällen.

Prinsessan Sofia och prins Carl-Philip

Foto: Samed Kaj

Som sig bör på en folkparkskväll så fanns det också stånd med lotterier, sockervadd och andra trevligheter, liksom möjligheter att åka olika karuseller. En folkparkskväll utan dans är knappast någon folkparkskväll och anrika Leif Hermanssons orkester som startade redan 1960 hade äran att få spela musiken till dansen. Men den som hoppats på en dans med prinsen eller prinsessan denna festliga kväll hoppades förgäves, när prinsparet lämnade festligheterna innan dansen trädde. Förutom vanlig foxtrotdans så hjälpte orkestern även till med att hålla liv i kulturarvet med gammeldans, då både vals och schottis även hanns med innan alla nöjda besökare från både Västernorrland och annorstädes lämnade Galejan i den ljumma sensommarkvällen.

Tommy Thelin

Stockholms spelmannslag på scenen i Galejan

Foto: Samed Kaj

Foto: Samed Kaj

Överst Stilleben från Skogskojan på Skansen

Foto: Samed Kaj

Gösta Johansson från Johan Ödbergsällskapet med sitt durspel

Foto: Samed Kaj

Marianne Rödström, Anundsjö Hbf stickar Märta-Stinas teknik

Margareta Johansson m.fl. gör vedträdockor och leker med kottar och barkbåtar

Foto: Samed Kaj

Ove Johansson, Indals Hbf förmedlar kunskaper till nästa generation Lidenbor

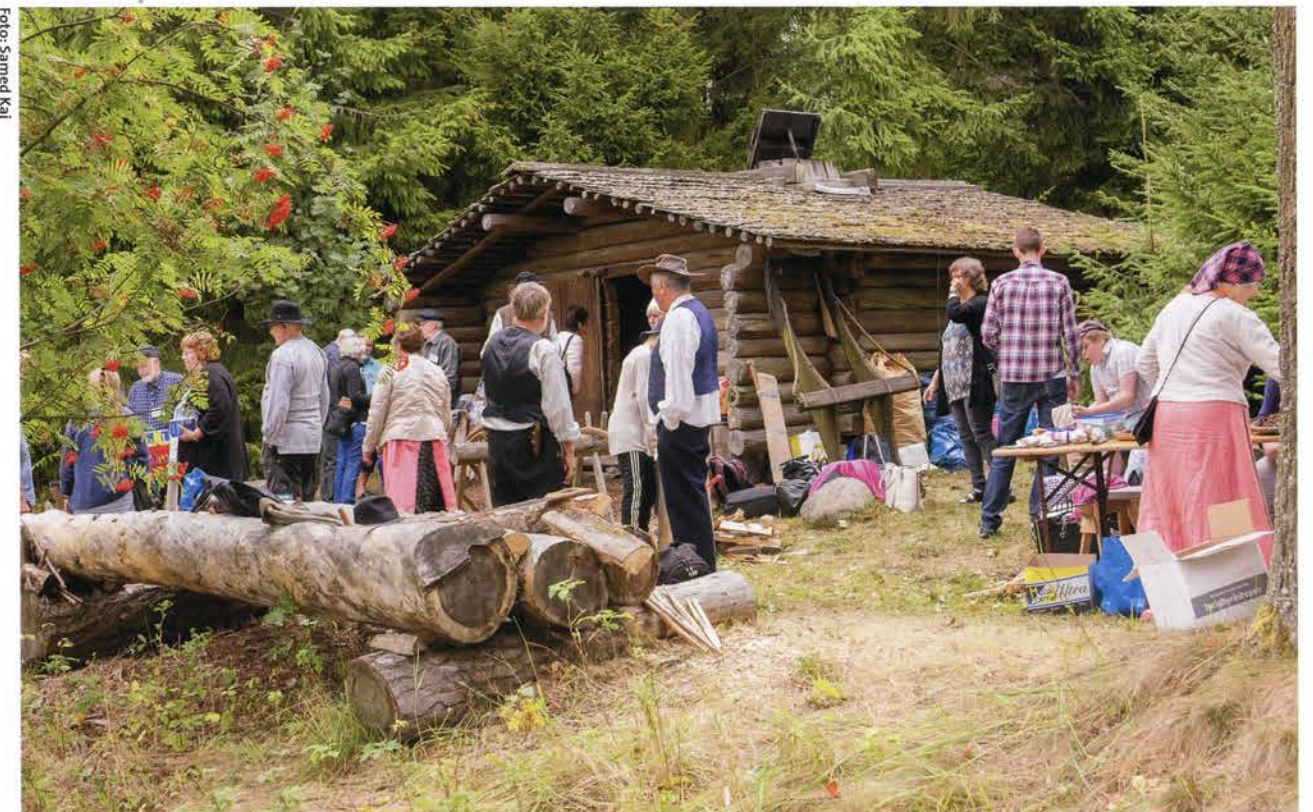
Foto: Samed Kaj

Foto: Samed Kaj

Obligatoriskt foto av ansvariga förbundsordföranden med Kulturministern flankerade av smederna från Grundsunda Hbf, Tove och Bert, Alice Bah Kuhnke, Lena Landin ÅHF, Margareta Johansson, MHF och Margareta Bergvall, Murberget. Skymtar gör också Göstas durspel.

Foto: Samed Kaj

Vy över delar av skådeplatsen vid Skogsarbetarkojan

Foto: Samed Kaj

Stickningsstilleben från platsen på Skansen

Foto: Samed Kaj

Skansens egen pedagog vars namn vi glömt - men han lär vara från Härnösand

Foto: Samed Kaj

Inbjudande bild till vår näste! I dörren syns Laila Grubb, Selångers Hbf

Foto: Samed Kaj

Många vackra dräkter syntes i vimlet på Galejan

Foto: Samed Kaj

Våra skolelever och unga hembygdsambassadörer deltog med lust och tidstroga kläder

Foto: Samed Kaj

..och här får man frotera sig med självaste ministern, som besökte oss en lång stund

Foto: Samed Kaj

Vedträdockor skapas av våra medföljande elever från Liden skola under uppsikt av Margareta Johansson och underhållna av sin lärare Eva Falberg på dragspel

Foto: Samed Kaj

Maj Edfeldt, Högsjö Hbf jobbar med ull

Foto: Samed Kaj

Stiliga karlar från Hälsingland! Notera deras nya kreation Delsbokilten med sitt tartanmönster registrerat i Skottland

SAMED KAJ har bott i Härnösand i två år och kommer ursprungligen från Palestina. Han har uppmärksamats för sina fina fotografier från Härnösand och har

under sin korta tid här fått mycket uppmärksamhet för sina bilder. ÅHF bjöd med honom till Skansen och i de här två uppslagen ser ni ett urval av hans bilder.

Oliver älskar surströmming

Det finns sällan något mellanting i förhållandet med surströmming, utan antingen så ogillar man surströmming eller så älskar man det. Sedan finns det ett tredje förhållningssätt och det är Oliver. Nej, inte Oliver som tillhör vid sidan av hackad, lök, potatis och gräddfil, utan Oliver med efternamnet Hallberg, från byn Hällingen i Medelpad.

Bland alla västernorrländska damer och en och annan herre som bjuder på surströmmingsmakprov under Hembygdens helg på Skansen, så dyker Oliver upp som surströmmingsprinsen nr 1. Han bara inte gillar surströmming, utan Oliver **ÄÄLSKAR** surströmming och låter även omgivningen förstå att surströmming är livets krydda. Fast enligt Oliver så är det mer än livets krydda, då surströmming är livet och ger upphov till livets stora frågor. – Hur vill du leva och hur vill du dö, frågar sig Oliver retoriskt och vad är kärlek och vad är hat?, fortsätter han. Surströmming är det givna svaret för honom. – Man vill ju inte leva utan surströmming och när man ska dö, så är surströmming det sista man vill äta, förkunnar han som svar på det första. Vad det gäller kärlek, så älskar man surströmming och när det gäller hat, så hatar man när surströmmingen tagit slut, avslutar Oliver livsfrågefunderingarna, i samma sekund som han avnjuter en surströmming utan tillbehör.

- Det började när jag var i 2-årsåldern och familjen hade surströmmingsfest. Mamma hade rensat en surströmming och undrade om jag skulle smaka lite, berättar Oliver glatt. Den jag fick tag i var utan tillbehör, men jag åt upp den och gillade direkt smaken. Jag ska ha en till, sa jag och sedan blev det 3-4 stycken till, innan jag blev trött och det var dags att nanna, fortsätter han sin historia. Sedan dess har Oliver varit älskare av den jästa delikatessen och man kan nog med fog säga att han blivit lite beroende av den norrländska specialiteten.

- Varje midsommar äter vi surströmming och vi har även surströmmingsfest inom familjen i början

Oliver Hallberg gör tummen upp för surströmming.

på september, fortsätter Oliver. Det behövs inga tilltugg och ingen speciell dryck, utan surströmming ska ätas som den är. Som den surströmmingsambassadör som Oliver är, så försöker han förstås även övertyga omgivningen om dess förträfflighet och ta ett smakprov. I hans klass 8 i Lidens skola har han förstås också pratat för varan och det är i vart fall två till som gillar surströmming och Adam som är en av dessa dyker också upp vid bordet där tunnbrödsbitarna med surströmming och tillbehör ligger uppradade för att intas av intresserade besökare.

- Om jag av någon anledning skulle upphöra att vara vegetarian, så lovar jag att jag också ska smaka en surströmmingsmacka, inflikar jag som skribent och lite påverkad av hans positiva inställning. Neeej!, svarar Oliver direkt, det ska vara enbart surströmming!

Tommy Thelin

Oliver äter en surströmming utan tillbehör och som den ska ätas, enligt honom.

Foto: Tommy Thelin

Unga hembygdsambassadörer

Tre unga ambassadörer i Bergbanan på Skansen, Rebecca Björkholm, Adam Bromes och Amelia Gustavsson

Lidens skola har ett projekt med olika föreningar i bygden bl a Indals hembygdsförening som utarbetat ett samarbete kring Skogen. Eleverna vann tävlingen Skogens mästare och fick pengar som de använt som fickpengar under Skansen helgen. Projektet och Landstinget Västernorrland har bekostat resa och logi.

Lidens skola klass 8 har ett projekt med föreningar i bygden. Under förra läsåret deltog vi i tävlingen skogens mästare, eftersom vi vann så var detta ett bra fortsatt samarbete i detta tema. Vi träffade Margareta och Ove Johansson några gånger som gav oss information om vad vi skulle göra.

Den 26 augusti åkte klass 8 till Stockholm för att representera Medelpads hembygdsförbund på Skansen. Sveriges hembygdsförbund firade 100 års jubileum. Under lördagen och söndagen hade vi på oss kläder från tidigt 1900-tal och arbetade i grupper för att visa hur man gjorde i skogen förr. Vi fick tova, karda, visa skogslekar, leda en frågeslinga om skogen, bjuda på surströmmingsklämmor och kolbullar, kärna smör, skapa dockor av vedträn, brodera, klyva ved, såga och tälja.

Vi träffade kulturministern som blev väldigt imponerad av vårt arbete och att så många ungdomar var inblandade. På lördagskvällen fick vi även träffa prins Carl-Philip och prinsessan Sofia som kommit för att överlämna diplom till olika landskap. Vi fick mat och dryck, senare på kvällen roade vi oss med karusellåkning och pardans för de som ville.

Många tyckte nog att det var roligt och chockerande att det var ungdomar med, till exempel vår busschaufför som inte lät oss kliva på bussen först för han trodde att vi tog fel buss, eftersom han inte förväntat sig ungdomar när det handlade om hembygdsföreningen.

Det har varit väldigt roligt och lärorikt att få åka till Stockholm representera Medelpads hembygdsförbund.

En artikel från Lidens skola klass 8 genom Lovisa Kilander och Petronella Sehlberg.

Skansen påskyndar att kulturarvet digitaliseras

När Medelpads Hembygdsförbund började planera för att medverka på Skansen insåg vi att vi måste jobba med hur vi skulle kunna sälja medelpads-litteratur. Det gällde i första hand att visa upp och tillgängliggöra det immateriella kulturarvet från Medelpad. Det finns sedan länge många hembygds-böcker. Men vi fasade inför att frakta en massa tunga bokkartonger – först till Stockholm och sedan inom Skansen.

Hembygdsföreningarna i Ånge kommun – med Borgsjö hbf i spetsen – har kommit långt i att digitalisera kulturarvet och att tillhandahålla många skivor. Orsaken är att Ånge kommun har en avancerad kulturarvsverksamhet i Fränsta med de duktiga arbetsledarna Tina Orseen och Lasse Larsson. På senare år har det varit möjligt att skanna material också från andra hembygdsföreningar.

Först ett par exempel. Tuna hbf har föredömligt givit ut årsskriften Tunabygden från 1949. Här finns många intressanta artiklar om Tuna och om föreningens verksamhet. Det finns ett fullständigt sakregister för 1949-2011. Årsskrifterna har skannats av för dessa år av verksamheten i Fränsta. Varje årsskrift har konverterats till pdf-fil och dvd-skivor har framställts. Priset är 350 kronor.

Ett annat exempel är att Hässjö hbf har ett material "Bygd i förvandling" från en studiecirkel som drevs 7-8 år på 1970 talet. Innehållet i de tre tjocka trio-

pärmarna har kunnat överföras till en liten dvd-skiva. Där finns bl a Gottfrid Svärds forskningar om Ljustorps socken. Priset är 300 kronor.

Skivor är ett bra och billigt distributionsmedia. Tyvärr börjar detta på att vara föråldrat eftersom många datorer inte har skivläsare. Många går därför över till usb-minnen men också detta media börjar på att vara passé. Jag var till ett stort datorföretag för att köpa skivor m m till skivtillverkningen. "Dom tyckte att vi höll på med en gammal teknik och skrattade åt oss."

Vi ska i hembygdsförbundet se vad vi kan göra för att sprida det immateriella kulturarvet från Medelpad. I Bohuslän erbjuder man allt material från landskapet på en enda hemsida. Vi ska undersöka om vi bör göra något liknande.

En erfarenhet är att det är en nackdel med att samla för mycket på en skiva: man måste ta ut så högt pris så att köparna tycker att priset blir för högt. Samtidigt blir priset för mediet förhållandevis högt om man lägger för lite på samma enhet. Vi måste fundera på hur vi ska göra.

Sammanfattningsvis så har vår medverkan på Skansen inneburit ett stort steg framåt för digitaliseringen av kulturarvet. Eljest hade vi inte haft ett drygt 30tal skivor från Medelpad att tillhandahålla.

Karl-Ingvar Ångström
Borgsjö

Medhanie Alemayo från Eritrea reflekterar över hembygdsrörelsens roll i Sverige

Det största problemet som jag hade i mitt jobb som kulturarvskonsulent och tjänsteman på Nationalmuseet i Eritrea var att jobba med lokalsamhället eftersom det saknas medvetenhet om kulturarv och naturvärde. Då var det lite svårt att samarbeta med dem. Det tog lång tid att förstå varandra och det drog jobbet eller projektet bakåt. Ibland händer intressekonflikter mellan yrkesmannen och det lokala samhället. I det har fallet kan jag säga att det berodde på ena parten.

Här spelar hembygdsföreningarna en väldigt stor roll inom kulturarv och naturvärdesområ-

det. De är ambassadörer för kulturarv och naturvärde i Sverige. Det lokala samhället är de bästa aktörerna i skyddet av kulturarv och naturvärden. De bor med och i kulturarv och naturvärden. Dessutom har de sina egna sätt att förstå och tolka.

Jag har lärt mig hur hembygdsföreningar medverkar i befordran av kulturarv och naturvärde i Sverige. Skansen var en "by" med folk från hela landet. Det var en bra chans att uppleva svensk traditioner och skapa kontakt med personer som jobbar inom kulturarvsområdet.

Foto: Margareta Bergvall

Slättergille i Örnsköldsvik

Storbonden Göte Nordmar, ordförande för Johan Ödberg-Sällskapet kallade för tjugonde gången till slättergille på Ödbergska. Ett 20-tal drängar och pigor infann sig och tog sig an uppgiften med liv och lust.

För Ingrid Vålitalo, inflyttad från Norrbotten var det första besöket på Ödbergska. Hon var en morsktyp, som inte var rädd att hugga i. Hon började ge sig på att slå hö med lie tills armarna började värka. Som tur var så ringde vällingklockan och med ett nafs så var det rensopat på ängen. Klockan hade hunnit bli elva så det var dags för förmiddags kaffe, som serveriserna dukat fram.

Efter påtår och gutår, så manade storbonden på att det var dags att återgå till arbetet. Nu tog Ingrid plats vid hässjan och började svinga upp höet, tapp för tapp. Ny troa måste upp och till slut var det dags att lägga dit överst troa. Storbonden fick ett gott öga till Ingrid och värvade henne till ny medlem i föreningen.

Med förenade krafter hade hela ängen blivit slagen, ihop räfsad och hässjad. För att hålla traditioner vid liv så gjordes en hövolm under ledning av Lennart Forslund. Det krävs en viss teknik att få höet att sitta kvar på en stör.

Nu var det dags att fira att årets höbärgning var över. Det var bära att sätta sig vid dukat bord och inmundiga diverse läckerheter. Det hör ju till att det skall serveras ölsupa. Den fick en strykande åtgång, så det blev febril aktivitet i köket med att koka en ny laddning. Receptet är varje husmors hemlighet, men nog

Göte Nordmar och Bertil Ölund bryner sina liar medan Barbro Eklöf tittar på.

var soppan himmelskt god kunde kyrkoherde Sten Bylin och alla vi andra konstatera.

Göte Nordmar passade på att hålla tal och ge beröm till samtliga för gott arbete. Vi drängar och pigor var inte sena med att ge Göte en applåd för att återigen ordnat en trivsamt aktivitet. Det som slår mig är hur god gemenskapen är och hur alla hjälps åt med de olika sysslorna. Göte har en förmåga att sprida glädje och trivsel. Jag tror vi alla redan ser fram emot nästa års slätter som kommer att gå första söndagen i augusti om man skall följa hur det sett ut senaste åren.

Kjell Larsson
text & bild

Hembygdsrörelsens värdegrund

Hembygdsrörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden. Hembygdsrörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla, oavsett bakgrund. Den respek-

terar kulturarvets skiftande former i tid och rum. Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden. Här möts alla generationer.

PRESENTATION 1

Foto: Lennart Danielsson

Resele hembygdsförening

Vi är som kuggar i ett hjul

Terrängloppet "Utmattningen"

Resele är vid det här laget känt som en dynamisk bygd med många föreningsarbeten. För att få veta lite mer om deras framgångsrecept och ur hembygdsföreningens perspektiv, träffade jag Harriet Boman, Göran Tängdén, Ulla Lundholm och Sonia Nilsson en kväll i september. I Resele bor ca 560 personer varav 234 är medlemmar i hembygdsföreningen och ca 40 är utflyttade personer.

Det är också vanligt att man är medlem i flera föreningar; Göran Tängdén är t ex medlem i hembygdsföreningen, Resele IF och Skoterklubben. De flesta deltar i Byalagets arbete och hjälper till med angelägna projekt oavsett om man är föreningsansluten eller ej. Det är lätt att fråga någon annan förening eftersom i grunden är alla positiva till samarbete. Också när det gäller utrustning finns det samförstånd, man lånar kaffebryggare, korvlådor, bord, högtalarutrustning och marknadsstånd av varandra.

Byalaget är navet i all verksamhet tillsammans med Resele IK och hembygdsföreningen. De har olika roller men de drar också varandra, som kuggar i ett hjul. Förutom hembygdsföreningen finns här ett aktivt byalag organiserat i flera grupper: Inflyttningsgruppen, skolgruppen, asylgruppen och rastplatsgruppen. Hembygdsföreningen är aktiv i de flesta av grupperna och nu senast har de tillsammans med asylgruppen röjt och ordnat upp sex rastplatser längs älven och förbereder nu informationstavlor med foton från före och efter utbyggnaden av älven. Här har föreningen lyckats få bidrag och många av de ca 40 asylsökande som finns i Resele har deltagit i arbetet.

Föreningarna brukar samlas när ett nytt projekt

planeras och delar då upp arbetet. Ett exempel är besöket på Mobodarna i somras, där LRF stod för arrangemanget, byalagets asylgrupp sökte pengar för en buss och hembygdsföreningen också var behjälpliga i arrangemanget. Ett annat exempel är när Resele hembygdsförening åkte till Murberget för att stå för programverksamhet och marknad på Länsmuseet (Murberget). Det var en mycket välplanerad dag då asylgruppen också sökt och fått integrationspengar för att kunna bekosta en buss så att alla asylsökande i Resele skulle kunna följa med. Det blev en mycket lyckad dag då jag berättade i utställningen DESTINATION HEMBYGD och Fatema Suleman och Medhanie Alemayo tolkade.

Resele hembygdsförening har många verksamheter: Byggnaderna och föremålssamlingen måste först och främst tas om hand och förbättringar, t ex den nybyggda paviljongen och servicebyggnaden. Hembygdsgården hålls öppen under juni, juli och augusti. Då är det loppis två dagar i veckan och samma dagar också servering. Det största arrangemanget är Reseledagen som alltid infaller den andra söndagen i juli. Det brukar komma mellan 300 och 400 personer och förutom stor marknad finns det också möjlighet

Foto: Lennart Danielsson

Resele spelmanslag spelar på Reseledagen

att äta Reselekams. Verksamhetsåret avslutas med en julmarknad i november. Skolans dag varje vår vänder sig till skolbarn och lärare och de håller till bl a på hembygdsgården, där alla barn också bakar sitt eget tunnbröd som de sedan äter till lunch. Släktforskningsgruppen håller å andra sidan till i skolans lokaler. Föreningen har organiserat sitt medlemsarbete så att var och en av de 19 byarna har ett byombud som delar ut inbetalningskort för medlemskap i hembygdsföreningen. Det gör att det blir mer personligt. Föreningen äger en restaurerad skvaltkvarn där de ibland har aktiviteter och maler mjöl, samt den relativt nybyggda Björnstugan som ligger väldigt naturskönt mitt i skogen. Den sköts av Skogskommittén och hyrs ut för en billig penning. Under ca 10 år satte de upp en bejublad revy. I slutet av varje säsong anordnas en medhjälparfest då det brukar komma ca 50 personer. Reselealmanackan är också en bra inkomstkälla.

Hembygdsföreningen stöttar Resele IK och de båda föreningarna byter tjänster och hjälper varandra. Gräsklippningen på hembygdsgården sköts av antingen RIK eller Byalagets asylgrupp. Asylgruppen hjälper också till med att städa och baka vid hembygdsföreningens olika evenemang.

Många förbipasserande har nog noterat att niporna och de branta landformerna nu är framröjda och att det numera är bete där. Hembygdsföreningen sökte bidrag för röjning av niporna och påbörjade röjningen, därefter har fler och fler engagerade människor tillkommit i arbetet. Fiskevårdsföreningen har fått integrationspengar och byggt vindskydd vid älven i byn Inget, som också asylsökande har varit med att

Foto: Margareta Bergvall

Resele hembygdsförening och några av de 40 asylsökande som bor i Resele och som följde med till Murberget. Här tolkas en grupp eritreaner av Medhanie Alemayo på Ångermanlandsgården

bygga. Bland dem är fiske ett stort intresse, så det var ett angeläget projekt. Samarbete finns också med kyrkan, t ex delar de på kollekten efter gudstjänsten som hålls på Reseledagen. Prästen följde också med till Murberget den 14 augusti och höll ett husförhör i Ångermanlandsgården. Varje år håller kyrkan också en gudstjänst vid Björnstugan. Resele IF arrangerar terrängloppet "Utmattningen" och cykelutflykten "Broarna runt" tillsammans med Byalaget.

Nu närmast planerar föreningen att arbeta med ett skolradioprogram från 1938, också det tillhörande studiehäftet finns bevarat. Ett av fem avsnitt handlar om Ådalen och där finns mycket intressant att hämta. Planer finns på ett samarbete med läns museets pedagoger. Det är ett mycket passande projekt eftersom den svenska folkskolan firar 175 år nästa år.

Margareta Bergvall

Haverö hembygdsgård och facebook

Vandrarhemmet på Haverö hembygdsgård

När jag hälsade på morfar på Säter så kommer jag ihåg dansen kring midsommarstången på hembygdsgården på midsommarafton, sökandet på lägdorna efter sju gårdsgårdar och sju sorters blommor, det varma och långgrunda vattnet vid Kärrhuset, utflykterna till affären på Kölsillre för att köpa extrasaltat smör och pinnglass, metandet i tjärnarna långt uppe på skogarna, båtturerna i ekan i Mosjön, björnspaningsfärderna vi gjorde, de otroliga historierna från skogshuggar- och flottningstiden och från tiden då djuren vallades upp till Säterboan om somrarna, de hemliga hjortronmyrarna och blåbärsskogarna, tålamodet som tröt på kökssoffa efter kökssoffa när det skulle drickas kaffe på bit, när nyckeln till snöskotern åkte fram, och när vi isfiskade i tjärnarna som vi metade i på sommaren. När jag var liten så sa jag alltid att "när jag blir stor så ska jag bo på Säter."

Morfar bara skrattade åt det, och jag förstod aldrig varför. Idag åker jag på Säter så ofta jag kan. Lugnet som infinner sig när bilen rullar in på gården är obekvärlig och jag har aldrig upplevt detsamma på en enda annan plats på jorden. Idag ser så klart världen annorlunda ut, så även Säter med sina betydligt färre fasta hushåll, och Haverö. Nog har jag börjat förstå varför morfar skrattade åt mig när jag sa att jag ville bo på Säter, men jag vägrar ändå gå med på att det skulle vara på det viset – att det är tråkigt att bo i glesbygd, att det inte finns något att göra, att det inte händer något, och att det inte är värt mödan. Såvitt jag vet står skogarna kvar, tjärnarna ligger där de låg, björnarna smyger fortfarande runt bland träden, myrarna myltar varje höst, fiskarna nappar och årstiderna rullar på med sin naturliga förändring av landskapet.

Det har alltid varit en dröm för mig att kunna spendera mer tid på Säter, och i vintras infann sig plötsligt tillfället då allt stämde och jag skrev på som ny arrendator av Haverö hembygdsgård. Jag har alltid varit fascinerad av-, och jobbat med företagande och entreprenörskap, utan att själv, på riktigt, ha drivit ett företag på egen hand. Det här, tillsammans med att jag så gärna ville försöka göra något för att få fler människor att hitta till-, och tillbaka till Haverö och Säter, drev mig till att åta mig att ta hand om gården. Jag har aldrig jobbat inom hotell- och restaurangbranschen förut. Mina förväntningar var egentligen inga alls. Jag planerade att jobba heltid parallellt, för "det finns ju inget folk kvar i Haverö längre". Jag hade bara en sak att utgå ifrån, och det var mig själv; hur skulle jag vilja ha det om jag var besökare på hem-

bygdsgården? Efter mycket provande och tänkande så har jag och min mamma, som har hjälpt mig otroligt mycket i sommar, faktiskt haft en verksamhet som jag i det stora hela är stolt över. Detta har varit otroligt viktigt för mig som nybörjare, då det är svårt att briljera med såväl avancerad meny som med att balansera disk.

Jag tror starkt på samarbeten, delade mål såväl som problem. Vi behöver gå ihop och hjälpas åt i glesbygd. Det här, som jag kanske lite naivt, tycker är ett enkelt koncept, visade sig vara enormt svårt att få till gentemot en del av den andra, likvärdiga, parten i arrendatorsavtalet. Som jag förstått det utifrån vad tidigare- och andra arrendatorer på andra hembygdsgårdar berättat, så är problem som detta vanligt förekommande. Det kan tydligen finnas någon form av strikt hierarkisk kultur som bygger på att som man alltid gjort är rätt, när det kommer till fenomenet hembygdsarbete. Jag blev direkt den bortskämda tonåringen som tar för mycket plats. Trots detta så är mitt råd att fortsätta ta plats i den här situationen, för det är precis vad som verkar behövas. Det tillvägagångssättet har varit långt mer uppskattat än vad det varit hatat. Att kliva in och försöka förändra något i en glesare och glesare glesbygd kräver att man tror på sig själv. Det finns en anledning till att samhället förändras som det gör, och vi har nog alla olika idéer kring vad det beror på, ingen mer korrekt än en annan tills vi testat dem. Om vi inte gör det och släpper fram dessa idéer, sker inte heller någon utveckling alls, annat än att samma trend fortsätter. Det handlar inte om att "köra sitt race" och strunta i andra, utan om att stå för det man tror på och samtidigt alltid vara beredd på att tänka om och utveckla det egna tankemönstret. Hur ska man annars kunna få andra att tänka i nya banor? Jag har hela tiden tyckt att det är vi; jag, tillsammans med mina besökare, som går igenom det här projektet i sommar. Det är inte min hembygdsgård och det är inte styrelsens hembygdsgård – det är vår hembygdsgård, som ska vara tillgänglig för oss, användas till det vi vill att den ska användas till, och som utvecklas och byggs av oss. Genom att jag haft den inställningen och varit nyfiken på människorna jag mött, så tycker jag att

Utsikt över kafébyggnaden på hembygdsgården i Säter, Haverö

mina besökare hjälpt mig att utveckla verksamheten mot att möta de externa förväntningar som fanns, för varje dag som gått.

Utöver detta så ville jag testa den väl omtalade potentialen som sociala medier besitter. Jag var på delar av en utbildningsserie som Almi arrangerade i Östersund, Digitalakademien, och där gick vikten av att "hänga med" upp för mig. Digitaliseringen har gått i en rasande fart sedan Internet började användas av gemene man på 90-talet, och jag har inte sett några tendenser till att det ska avstanna. Jag började med att skapa en Facebook-sida, en egen, eftersom hembygdsföreningens sida varken var tillåten eller lämplig att använda för att nå ut med caféets verksamhet genom. In med all information som går, som kan vara av intresse för allmänheten, och tänk igenom alla delar innan du publicerar. Jag tror att det är viktigt att kommunicera med bilder. Jag har turen att ha en vän som är fotograf, som hjälpte mig, men jag erkänner att jag ändå var lite fräck och frågade alla som synligt hade med sig en kamera till hembygdsgården, om de inte kunde tänka sig att dela med sig av bilder med mig mot att jag så klart märker inlägg med namn på den de tillhör. Ett annat tips är också att använda hashtags (#) och incheckningar. Skapa en # som stämmer med platsen, se till att det finns en relevant plats att "checka in på", och uppmuntra besökarna att använda dessa verktyg. Det är användbart och kul både för besökare och för dig själv. Kontrollera om det finns en lokal sida eller grupp att dela sidan i, och marknadsför om du vill. Några hundralappar på Fa-

Foto: Henrik Evertsson

Vidunderlig utsikt över sjön Vikarn inifrån kaféet

cebook räcker för att nå väldigt långt. Jag har inte alls haft den tid jag trodde att jag skulle ha till att hålla sociala medier igång, men jag skapade också en sida på Instagram, vilket är ett enklare verktyg för att snabbt kommunicera med bilder istället för text. Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att dessa verktyg måste vara "levande" för att de ska nå spridning, men så länge du är nöjd med det du har och den information du vill nå ut med når ut, så låt det vara. Huvudsaken är att du finns på sociala medier och är nöjd med din verksamhet. Sociala medier som omvänt kommunikationsverktyg tycker jag också är underskattat. Det är mycket enklare att svara på meddelanden på Facebook än att svara i den fasta telefonen mitt i en rusch i kaféet.

Sociala medier är spännande och har för min del varit väldigt givande och viktiga även fast det aldrig räcker i sig för att marknadsföra något. Det viktigaste i sociala medier, liksom i övriga verksamheten, tror jag är att ha koll på grundtankarna, visionen och målbilden, och låta detta lysa igenom i alla hänseenden. Trots allt så ringde Sundsvalls Tidning en förmiddag och gjorde ett reportage som prydde en helsida och även förstasidan nästkommande dag. De hade tydligen hittat och följt min Facebooksida. Dagen efter att reportaget hade publicerats hade mitt upptagningsområde utökats till tretton mil från hembygdsgården, och jag hade helt plötsligt besökare som åkt hela vägen från Sundsvall för att fika på Haverö Hembygdsgård.

Emelie Säterberg

Många hembygdsgårder har egna facebookgrupper och sidor och många följare.

Ni kan också använda er av den öppna facebookgruppen **Västernorrlands hembygdsvänner**. Den har nu 718 följare, men målet är minst 1000.

Den administreras av Margareta Bergvall, Lena Landin och Olle Burlin. Där kan ni också själva annonsera kommande evenemang och aktiviteter och lägga ut bilder från olika arrangemang etc som ni har haft på hembygdsgården eller i landskapet.

Ångermanlands hembygdsgårdsförbund/Lena Landin administrerar en grupp som heter **Ångermanlands hembygdsgårdsförbund**. Skicka till Lena så lägger hon ut!

Lars Strandberg

Lars Strandberg har hastigt avlidit. Hustrun Siri, barn och barnbarn är de närmaste sörjande, men alla andra vänner räknas inte bara i hundratal, kanske tusental, de har sett Lars och Siri i verksamhet på Arnäs hembygdsgård i årtionden. Den senaste midsommar-aftonen var det mer än tusentalet besökare och där såg vi Lars och Siri i full verksamhet på hembygdsgården, Lars för sista gången.

Lars var ordförande i Arnäs hembygdsgård i trettio år och hade under flera år tidigare varit vice ordförande, han slutade som ordförande, men fick i stället tråda in som ordförande i Hembygdsrådet, samarbetsorgan för alla hembygdsgårdar i Nolaskogs.

Arnäsleden startade hemma i Strandbergs kök. Det är exempel på hur en förening jobbar. Styrelseledamöter träffas och pratar om föreningens verksamhet, det kommer upp förslag om att göra en vandringsled, det blev "Arnäsleden" sju mil lång, inom socknen.

Andra friluftaktiviteter där hembygdsgården varit med och utvecklat är Sälkäret, ursprungligen en donation av tunnbrödsbagaren N.J. Nätterlund, för barn och fattiga i Arnäs. För att få liv i verksamheten engagerade sig hembygdsgården, med Lars i spetsen. Det blev Örnsköldsviks kommun och intresseföreningen för byarna Stranne-Stenberg-Lunne-Ström som nu vårdar detta uppskattade utflyktsmål.

När Norra Ångermanlands Fornminnesförening byggde upp sin verksamhet under första världskriget flyttades en stor mangårdsbyggnad från Vike by i Arnäs till staden, som magasin för flera tusen föremål. När Örnsköldsviks museum invigdes i gamla Samskolan 1979 blev Vikegården överflödigt och kunde flyttas till Arnäs hembygdsgård där den återuppfördes

Foto: Sven-Erik Landin

Lars Strandberg tar emot Ångermanlands Hembygdsgårdsförbunds högsta utmärkelse, Plaketten!

och blev en mycket uppskattad samlingslokal, använd minst 200 gånger per år.

Ett annat engagemang hembygdsgården har är Stybbersmarks kvarn, som också måste tillses och vårdas.

De nämnda hembygdsgårdsarrangemangen är några som föreningens ordförande Lars Strandberg synts och hörts i, utöver ansvaret för hembygdsgården och hembygdsgården.

Man lever inte av oavlönat ideellt arbete, Lars och Siri var bönder i Ström i Arnäs, med inriktning på grisuppfödning, på släktgården från 1742, den gård som sonen nu tagit över och ändrat verksamhetsinriktning på.

KarlEric Axenström

Ideell Kultur Allians Västernorrland bjuder in till

Kulturhelg på Hullsta Gård 12 -13 november

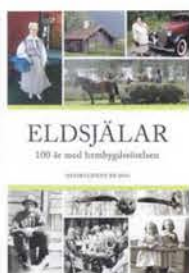
Ett varierat kulturprogram där också hembygdsgårdsrörelsen medverkar.

Bokanmälningar

Eldsjälar – 100 år med hembygdsrörelsen

Redaktörer: Göran Furuland och Kjell Nilsson

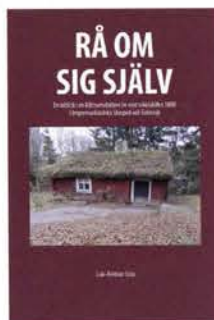
I mer än 150 artiklar får vi möta personer som på olika sätt arbetar med våra kulturmiljöer. Eldsjälar är personer som utträttat mer än de måste och får betalt för. De kan vara anställda eller ideellt arbetande. Inom hembygdsvård och kulturmiljöarbete är ideellt engagemang mer regel än undantag. Boken ges ut när Sveriges hembygdsförbund firar 100 år och därför har utlyst 2016 som Hembygdens år. Tillfället är väl valt att i bokform presentera ett antal eldsjälar som får utgöra exempel på den verksamhet som bedrivs både inom hembygdsrörelsen och inom den professionella kulturmiljövården.

Rå om sig själv

Av Luis Kristian Soto

Om båtsmansdottern Märta Ersdotter, som lever kvar i en familjesägen som författaren fick höra av sin morfar i början av 1980-talet. Hon växte upp i Holm i Skorped kapellförsamling som dotter till den indelte båtsmannen Erik Åman och hans hustru Brita Persdotter. När hon fyllde 15 år började hon tjänstgöra som piga i olika gårdar längs Nätraån, till en början i sin närmaste hemmiljö, men som småningom även i grannsocknen Sidensjö och till och med i själva prästgården.

Släktforska med kartor

”Intresset för släkt- och hembygdsvård ökar allt mer. För de som forskat fram sina anfäder är det av stort intresse att också hitta information om var de bodde och ibland också något om förhållandena som rådde där.”

Denna bok visar vägen till de historiska kartorna och hur man kan använda dem i sitt sökande efter vidgad kunskap. Den är skriven av Björn Johansson och Karl-Ingvar Ångström, båda med lång erfarenhet av släktforskning. Boken är utgiven av Sveriges Släktforskarförbund.

In Place of Memory

Den svensk-amerikanska fotografen Linda Maria Thompsons "In place of memory" är ett projekt som handlar om migration i Ådalen, såväl som hur minne och nostalgi manifesteras i fotografier.

Thompson har under flera års tid följt människor i Ådalen, den plats där hon spenderade somrarna som barn. Ådalen, som en gång i tiden känd för tillväxt och tillverkningsindustri, betraktas idag oftast som en död eller döende plats.

Men där finns också en annan berättelse. Berättelsen om hundratals flyktingar som har blivit placerade i dessa byar, vilket i vissa fall har dubblat byns befolkning. Människor som för med sig nytt hopp och nya drömmar, och egna identiteter som omdanar den stora berättelsen om migration i Sverige.

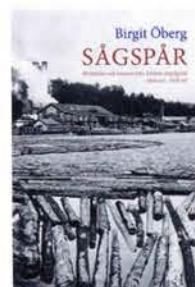

Sågspår

Berättelser och minnen från Ådalens ångsångstid 1850-tal - 1930-tal

Av Birgit Öberg

Sågspår är en dokumentär skildring av fyra generationer i en Ådalsfamilj med lastageplatsen Hammar och ångsågssamhället Strömnäs vid älven i centrum. Mor, dotter, dotterdotter och dotterdotterns dotter var alla barnfödda i Ådalen och gifte sig med en inflyttad, driftig ung man som försörjde familjen genom trävaruhandel eller genom att bygga och driva en ångsåg. Kvinnorna har platsen i förgrunden, vid sin sida har de mannen, barnen, vännerna, byborna, skogen, älven, ångsågarna, massafabrikerna och industrialiseringen. Framgångstid och motgångstid. Birgit Öberg berättar om denna fantastiska, myllrande epok, en tid att vara stolt över.

Nästa år firar folkskolan 175 år. Lagen om allmän folkskola kom 1842 och efter några år hade sockenmännen oftast lyckats bygga skolhus och en lärare kunde anställas. Det kunde också vara ambulande lärare som ibland också flyttade mellan byarna. I länets hembygdsföreningar finns många skolmuseer, t ex Selångers Gamla skola i Nävsta, som har skolmaterial utställt i DESTINATION HEMBYGD. Men skolan har varit viktig och är representerad på många hembygdsgårdar, till exempel foton, skolbänkar och föremål, men i flera fall hela skolmuseer.

Gideå gamla skola flyttade till Murberget och ett skolmuseum invigdes 1942 när folkskolan firade

100 år. Här en bild av den unge läraren Samuel i katedern på Murberget sommaren 2016.

Nyheter och kom ihåg

Nyhet! Nytt försäkringsavtal med Länsförsäkringar

Sveriges Hembygdsförbund har efter upphandling med avvägande av för- och nackdelar tecknat ett nytt avtal med Länsförsäkringar Halland. Avtalet gäller från 2017 och minst tre år framåt. På grund av de höga skadekostnaderna de senaste åren blev en premiehöjning oundviklig.

Nyhet! Utökade säkerhetsrabatter

I det nya avtalet har säkerhetsrabatterna förbättrats och utökats. Rabatten för brand- och inbrottslarm kopplat till larmcentral samt vattenfelsbrytare har höjts till 10 procent vardera. Dessutom har den maximala rabatten utökats till 30 procent. Har ni vidtagit nya åtgärder ska ni anmäla detta före den 31 oktober för att få rabatten avdragen på nästa års faktura.

Kom ihåg! Nyttja investeringsbidraget

Om föreningen installerar vattenfelsbrytare och/eller brand- och inbrottslarm får ni tillbaka 20 % av investeringen, maximalt 5 000 kr, om ni skickar in kopia på fakturan till försäkringskansliet. Det lönar sig att skadeförebygga!

Kom ihåg! Inför hösten

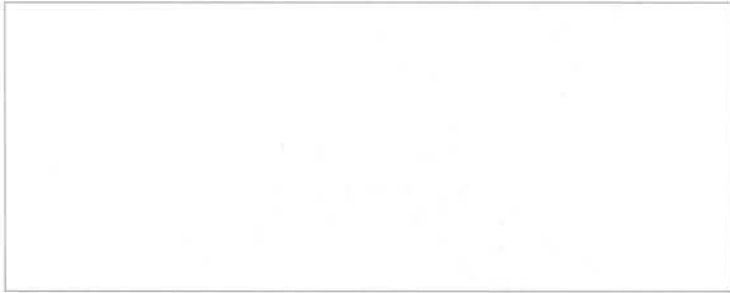
Det finns en rad åtgärder att vidta på hösten för att minimera skaderiskerna: Rensa hängrännorna, kontrollera takbeklädnaden, stäng av och töm vattenutkastare, kontrollera att värmesystemet ger tillräcklig grundvärme, öppna skåp och dörrar för att öka luftcirkulationen...

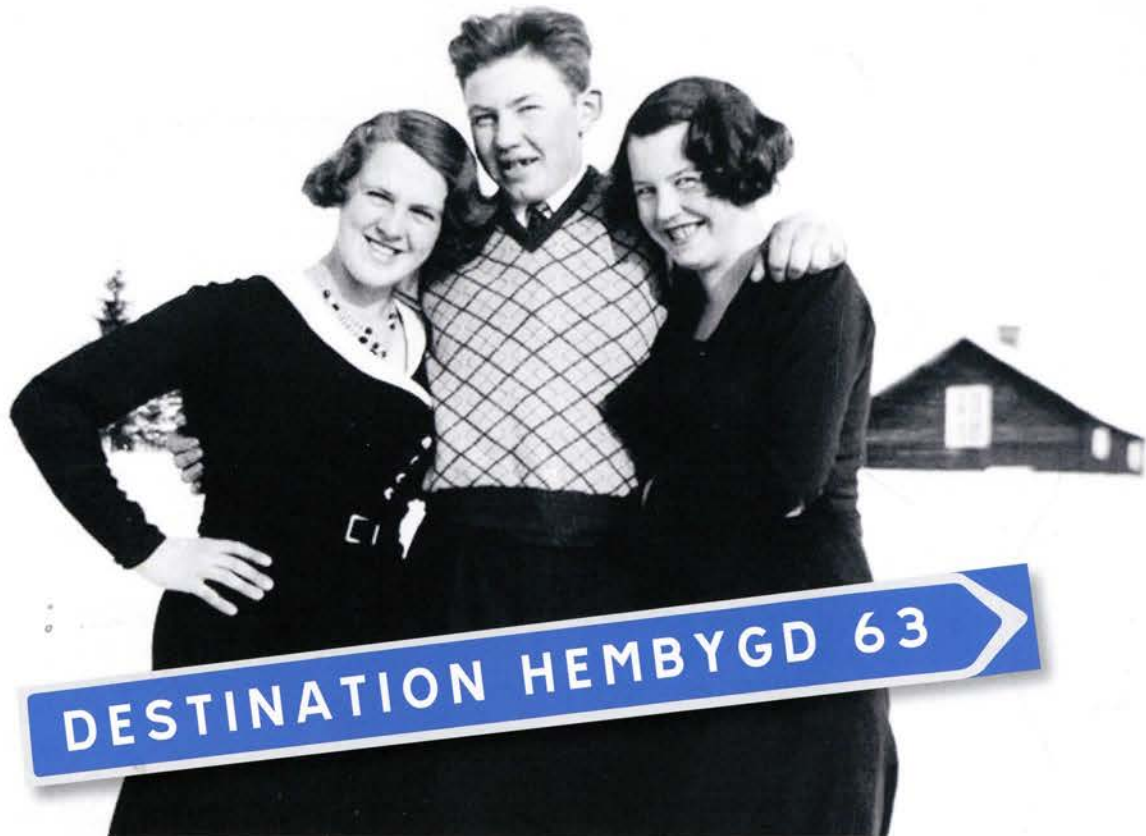
HEMBYGDSPÖRSÄKRINGEN

Östra Långgatan 30a
432 41 VARBERG
Tel. 0200-22 00 55
hembygdsforsakingen@hembygd.se
www.hembygd.se

Avs. Medelpads & Ångermanlands Hembygdsförbund
Åstön 765, 860 35 Söråker

B
Föreningsbrev

En månad kvar att se utställningen!

63 hembygdsföreningar har tillsammans
med Murberget gjort en utställning för att fira 100 år!

5 JUNI – 30 OKTOBER 2016

www.murberget.se

Härnösand. Öppet alla dagar 11–16
Butik & kafé, tfn 0611-886 00

 murberget

Länsmuseet Västernorrland